

♦ היאך יעקב אבינו השתמש באבני המזבח
של עקידת יצחק
♦ מעילה בזמן הזה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

מעילה בזמן הזה

בעת לימוד מסכתות דוגמת מעילה, הלב הומה יותר בתפילת "ותחזנה עינינו בשובך לציון ברחמים", כאשר קרבנות יועלו על מזבח ה' בבית המקדש, לריח ניחוח לפני ה'. עם זאת, עדיין נותרו ספיחים של הלכות מעשיות הנוגעות לזמננו.

התכתבות שהפכה לספר: שניים מגדולי ישראל לפני כמאה וארבעים שנה, התחבטו בשאלה מסויימת והתכתבו ביניהם על אודותיה בארוכה במשך שנים רבות! לבסוף, מכתביהם זה אל זה לוקטו לספר אחד המכונה "שו"ת רחש לבב". השניים הם הגאון רבי חיים שמואל בירנבוים זצ"ל, רבה של דובנא, חתנו של רבי עקיבא איגר זצ"ל, הידוע יותר בשל ספרו "מעשה חושב" על ה"שער המלך", ואחינו, הגאון רבי יהושע העשיל מארשאלקוביטש זצ"ל.

קרבן בזמן הזה: השאלה שבה דנו היתה, אם בקרבן שהוקדש בזמן הזה תקפים דיני מעילה. יסוד הנידון נעוץ בתקנת חכמים, אשר כדי למנוע מכשולות ואיסורים תקנו, כי אם יהודי הקדיש בהמה לקרבן לאחר חורבן בית המקדש, עליו לסוגרה ולנועלה כדי שתמות, משום שאיסור המעילה שעלולים להכשל בו בקרבן זה הוא נורא ואיום. בהמה זו הרי היא כשור משתולל ברשות הרבים.

רבי יהושע העשיל טען, כי לאחר שנגזר דינה כן, הרי היא כ"קדשים שמתו", קרבן שמת בטרם הוקרב על המזבח, שקדושתו סרה ואין בו דיני מעילה מן התורה. כמו כן, בהמה זו מיועדת למות ודיני הקרבן פקעו ממנה, וממילא, גם דיני מעילה סרים הימנה. רבי שמואל חלק עליו בתוקף וסבר, כי אף על פי שחכמים תקנו להמיתה, קרבן היא לכל דבר ועניין, ואין כל סיבה לפקיעת איסור המעילה.

לא הבאנו מחלוקת זו כדי לרדת לשורשה, כי אם כדי להביא את דבריו של רבי שמואל, המנמק בהרחבה מדוע באמת יש איסור מעילה בקרבן שאין בו כל שימוש, על ידי הצגת שני דינים בהלכות מעילה הסותרים, לכאורה, זה את זה, ומהם נשכיל להבין יסוד חשוב בהלכות מעילה.

לא מכבר למדנו במסכת כריתות (נ"א), כי האוכל חֶלֶב 'נותר' הרי הוא מועל בהקדש וחייב קרבן. חלב ה'נותר' הוא חלב קרבנות המיועד להקרבה על גבי המזבח בתוך זמן קצוב מרגע השחיטה, כחלוף פרק הזמן שבו ניתן היה להקטירו הוא מכונה 'נותר', ומאותו רגע ואילך אין לו כל שימוש לדבר שבקדושה. אף על פי כן האוכל אותו הרי הוא מועל.

מאידך, נאמר בגמרא (פסחים כ"ט א), כי לדעת רבי נחוניא בן הקנה, האוכל חמץ של הקדש בפסח, אינו מועל, מפני שאין להקדש כל שימוש בחמץ. האין דינו סותר לדין הקודם, שהאוכל 'נותר' מועל? הרי בשניהם אין להקדש כל שימוש!

בעל ה"נתיבות המשפט" (סי' כ"ח ס"ק ב') מבאר, כי ההבדל נעוץ בסוג קדושתם. החמץ קדוש בקדושת דמים, שייעודו הוא להמכר ולהשתמש בדמיו לצורכי הקדש, ואילו בשר הקרבן קדוש בקדושת הגוף, הוא אינו אמצעי, הוא בעצמו המטרה. לפיכך, חמץ בפסח, האסור בהנאה, איבד את ערכו ואת שוויו, ומאחר שכל המעילה בו אינה אלא על גרימת הפסד להקדש, הרי במקרה זה לא נגרם להקדש כל הפסד. ברם, מעילה בחפץ הקדוש בקדושת הגוף היא מפני הפגיעה בקדושה, גם כאשר הקדש אינו נפסד מאומה, ועל כן האוכל בשר נותר מועל בהקדש, שמעל בקדושה.

מעתה, גם בקרבן שהוקדש בזמננו ונגזר דינו למיתה תקף איסור מעילה, שקדושתו אינה פורחת הימנו עד מיתתו (עיי' שו"ת "רחש לבב" סי' ה' ו' ז', ועיי' קה"י כאן סי' א').

[יסוד זה של ה"נתיבות המשפט" אינו תואם לכאורה לדעות הראשונים שבחטאות המתות אין איסור הנאה כלל מן התורה, ולדעות אלו צ"ב מה החילוק בינם לבין נותר של אימורים שיש בהם מעילה. וצ"ל שחלוק דבר שפקע בו מצד עצמו תפקיד קדושתו, שבכ"ז פוקעת הקדושה גם בקדושת הגוף, מה שאין כן בנותר וכדומה, שהיתה בו מצוות הקטרה אלא שנאסר משום שנעשה נותר, אין זה מפקיע מידי מעילה. ועיי' ב"קהילות יעקב" סי' ב']

[ראוי לציין, כי יסודו של הנתיה"מ מצוי בדברי התוספות, כריתות יג, שם מבואר כדבריו. אך ברש"י לקמן כג מבואר, כי חלב של 'נותר' יש בו דין מעילה משום שתכן בו הקרבה על פי דין אם עלו לא ירדו. מוכח, כי לדעת רש"י גם מעילת קדשי מזבח משום ההקרבה שיש בהם. ועיי' "קהילות יעקב" סי' א']

דף יזא הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי
האם יש צורך ב'בגדי יהודים'?

שאלה מעניינת וחשובה הונחה על שולחנו של רבי יוסף בן שלמה קולון, הלא הוא המהרי"ק, רבו של רבי עובדיה מברטנורא מפרש המשנה.

בתקופתו, לפני כחמש מאות וחמישים שנה, המלומדים והחכמים מבין הגויים נהגו ללבוש בגד בשם קפ"א, "והיא ארוכה עד לארץ, הולכת פנים ואחור ופתוחה מן הצדדין", תיאור כמעט מדויק של ה'פראק' הקדמון. השאלה שהתעוררה היא, אם תלמידי חכמים רשאים ללבוש גם כן קפ"א זה. המהרי"ק מציין, כי היא "אמנם מתוקנת תקון הגון להיות פטורה מציצות", אך השאלה, כאמור, היא משום חוקות הגויים, שכידוע, התורה אוסרת לנהוג במנהגי אומות העולם וללכת בדרכי האמורי,

לפני חבר מצווה, נכון? למה? כדי להתרגל...
חביבי, תתחיל להתרגל... אתה לומד תורה.

טלפן עכשיו למוקד מאורות הדף היומי, להקמת שיעור באיזור מגורך, היום!!!

ומכאן, לסיפור הפגימה.

הלילה ירד.

נוכבים תכלכלים נצצו בינות ענפי האילנות. השמחה גאתה על גדותיה. רבבות נרות צבעוניים תלו כרשת מעל ראשי החוגגים, והאווירה היתה עליזה ומרוממת.

חתונה כזו לא נראתה במחוז זה עידן ועידנים, ובעצם - מעולם. אוזנים צלויים הוגשו לצד ירקות מאודים מגרי חיד ומעוררי תאבון. יינות מכל סוג ומין, מבציר פלוני ומיקב פלמוני, ניצבו על כנים מיוחדים, ולצידם יין מומחה אשר התאים לכל משתתף את היין המתאים לו והאהוב עליו במיוחד.

איזו חתונה.

אבי החתן, הגביר הגדול מכולם, סובב בנחת בין האורחים, טפח על כל כתף, ספג בהבנה חבטות שכנד, התרגש, הצטלם, לחץ ידיים, לגם לחיים, חילק פקודות לצוות עוזריו, הכינו מקום לפלוני, הורו לתזמורת להנמיך מעט את הטונים. להגביה. להנמיך. גביר.

איש לא הבחין בעצב בפנימי אשר קינן בליבו של האב המאושר. מתוקף מקצועו כאיש עסקים ממוכל, הוא היה מאומן ומיומן בעטיית ארשת פנים רצינית, עליזה, צוחקת, מודאגת, מסופקת, מהורהרת, הכל לפי הצורך. בתוך ליבו פנימה הוא גם היה עצוב, אפילו עצוב מאוד.

יוסף, אחיו היקר, האהוב כל כך, אינו נוכח. רגשותיו המו עליו. הזכרונות החלו עולים ומערבלים את מחשבותיו. הוא התיישב על כסא תחת עץ בפאתי חורשת הענק, והדמעות הציפו את עיניו.

הם נולדו שנה אחר שנה, בעיירה קטנה ושכוחה, מאותן עיירות שאיש אינו מתגורר בהן משום חפצו להתגורר במקום, כי אם מפני שאין לו מקום אחר להשתקע בו.

תקופת ילדותם חלפה עליהם בנעימים, בחסות אב ואם אוהבים ונעימים. מלחמה שפרצה, קירבה אותם יותר זה לזה, הם סבלו, עברו נדודים, פרעות, צרות ותלאות, נתנו יד זה לזה, הקריבו את עצמם האחד למען זולתו, ודומה היה כי מאומה לא יפריד ביניהם לעולם.

ככל שהיה מנסה לאתר את נקודת הזמן שבה הפירוד החל לקנות שביטה ביניהם, לא היה הדבר עולה בידו. מכל מקום, השתא, בהגיעם לגיל העמידה, היה הדבר בחזקת עובדה שאין לערער אחריה. זה שנים שלא שוחחו ביניהם, לא התקיימו ביניהם כל יחסי קרבה. נתק מוחלט. אי הכרה. שליחים ומכתבים שנשלחו על ידו לאחיו, להזמינו לחתונתו, נדחו על ידו באדישות, כאילו אינו זוכר כלל שאי פעם היו אחים אוהבים ומסורים זה לזה.

קולו של הכנר הקיפו ממחשבותיו באחת. כינור. אחיו היה מסוגל להכניס את ראשו לתוך לוע הארץ, אם היה סבור כי נגינת כינור בוקעת ממעיו של הארץ. כבר עטור פפיון חצה את האולם בזריזות לעבר בעל השמחה, תוגמל כראוי באלגנטיות, וחיש מהר הועלה על כרכרה מהירה, הישר לעבר ביתו של האח המתכנר.

בחצות הלילה, שכב האח על יצועו, הודף חלומות טורדניים, ומתהפך על צידו. לו רק היה שומע כעת כינור, אח... הוא היה בטוח שהוא חולם. זה קרה לו לא פעם, שהוא טוהה קורים של חלום נפלא, על נגינת כינור עדינה, מרטיטת לב ונפש, אך בעודו מתחיל להתרגש מיפעת הנגינה, היה מקיץ ובוהה בעצבות בחשיכה, חלום שנגזז. הפעם החלום הפך למציאות. הוא התרגש, התנשם, עצם את עיניו וכיווץ את מצחו, התיישב על מיטתו, וחללום לא פסק. איזו נגינה מופלאה. הוא התאמץ להשאיר רדום, כדי שהחלום לא ייפסק, אך אט אט חדרה אל מוחו ההכרה, כי לא חלום חלף עליו, אלא כנר קסום ומסתורי עומד מתחת לחלון, ומנעים את שנתו בכינורו.

ילדיו הקטנים התאספו ליד מיטתו, והוא התרה בהם באצבע מזהירה, לבל יהינו להניד עפעף. הוא יעשה עבורם הכל אחר כך, דייסה, מוצץ, כל מה שהם צריכים, אפיקומן, מתנות, אופניים, בובות, באמת, כל מה שתצו, ונתני שתהיו בשקט מוחלט. נשימותיו קצרו והלכו, ולפתע המנגינה נחלשה קמעה. הכנר החל צועד באיטיות, מתרחק מן הבית העוד ממשך

כנאמר (ויקרא יח/ג) "ובחוקותיהם לא תלכו".

ה"בית יוסף" (יו"ד סי' קע"ח בשם שו"ת מהרי"ק שורש פ"ח) מבאר, כי התורה לא ציוותה עלינו להיות משונים מהגויים בכל דבר ועניין, אלא שלא נהנה אחר מעשים אותם הם עושים ללא טעם ומשמעות, כגון, לבישת קמיע שבתוכו ביצת תרנגול או שן שועל (שבת ס"א) שנהגו הגויים ללבוש, שיש לחוש שמא יש בכך שמץ של מנהגי עבודה זרה שקיבלו מאבותיהם. כמו כן, יש לנו להבדל מהנהגות הגויים הנובעות ממידות רעות כשחץ, גאווה ופריצות. המהרי"ק משיב לשואליו ברוח דומה, תוך כדי שהוא שואל אותם, כי אם כדבריהם, שיש לקבל כפשוטם את דברי הרמב"ם (הל' עבודה זרה פרק י"א הל' א') הכותב: "אין הולכין בחוקות הגויים ולא מדמין להן לא במלבוש... אלא יהיה הישראלי מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו, כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו", אם כן, ממשיך המהרי"ק, "אין אדם צדיק בארץ, ודור שכולו חייב הוא זה, שאין אדם בדור הזה שלא ילבש לבוש הדומים ללבוש זקניהם או לבוש ילדיהם".

כהוכחה לדבריו הוא מביא שתי ראיות מעניינות מאד, אחת מהן מסוגייתנו.

תספורת של גויים עם בגדי יהודי? גמרתנו מספרת, שרבי ראובן בן אצטרובלי ביקש ללכת לרומי כדי לשכנע את שרי הגויים לבטל את הגזירות שנגזרו על היהודים. לשם כך היה עליו להתחפש, והגמרא מתארת שהוא הסתפר בתספורת 'קומי' וכך הוא דמה לגויים. ומה בדבר לבושו, כלום לא היה עליו להחליפו במדי גויים, הרי אם היה מופיע בפניהם עם לבוש יהודי אותנטי, סביר להניח כי כל תספורת שבעולם לא היתה מסתירה את זהותו. הרי לנו, כי באותם ימים הנוכרים והיהודים לבשו בגדים זהים, ולא היה כל נדנדוד איסור בדבר.

ראייה נוספת הוא מביא מן המעשה הידוע על היהודי שנכנס למסעדה ולא נטל את ידיו, ובעל המסעדה ראה כן והגיש לו בשר חזיר מתוך מחשבה מוטעית כי הוא גוי. הגמרא (חולין ק"א) מכתירה מעשה זה בכותרת "מים ראשונים האכילו בשר חזיר" כלומר, אי נטילת הידיים גרמה לכך שאכל בשר חזיר. לכאורה, אם היהודים נהגו ללכת עם בגדים שונים מאלו של הנוכרים, בוודאי יהודי זה לא התפאר במלבושיו היהודיים והילך במחלצות של נוכרים, שאם לא כן, המסעדה לא היה טועה בו שהוא נוכרי. משכך, היה על הגמרא לומר "בגדי גויים האכילו בשר חזיר"... על כרחך, שלא היה כל הבדל בין בגדי היהודים לבין בגדי הגויים.

הוא מסכם את הדברים, כי דברי הרמב"ם מכוונים אל מלבושים המיוחדים לנוכרים, כגון בתקופות שהגויים נהגו ללבוש בגדים אדומים, מלבושי פריצות וכדומה, פסק הרמ"א (יו"ד סי' קע"ח סעי' א').

היו שפקפקו בפיסקו של המהרי"ק, משום שבשעת השמד, כאשר סכנה מרחפת על ראש היהודים, הכל מודים שמותר להלך בבגדי נוכרים, והמקרים המתארים לעיל, התרחשו בתקופות מסוכנות ביותר ליהודים, כמבואר במדרש (עיי' ש"ך יו"ד סי' קע"ח ס"ק ד').

שלא שינו לבושם: כך או כך, דומה כי דברי המהרי"ק אינם הולמים את המדרש הידוע, כי אחת הזכויות שעמדה לאבותינו במצרים היא, שלא שינו את לבושם, את שמם ואת לשונם, ונבדלו מן הגויים. הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת 'אגרות משה' או"ח ח"ד סי' ס"ו) כותב, כי קודם מתן תורה, שישאל לא נצטוו במצוות, אזי, שמם, לשונם ובגדיהם היו אמצעי ההבדלה היחידים מן הנוכרים, אך לאחר מתן תורה היהודי מוקף בתרי"ג מצוות, המבדילים אותו בכל עת ובכל שעה מן הנוכרי.

לקראת סיום המאמר ראוי לציין, כי הגאון מוילנא זצ"ל (ביאור הגר"א שם ס"ק ז') חולק מכל וכל על דעת המהרי"ק. לדעתו, אסור גם אסור ללבוש בגדים של גויים כאשר הדבר נעשה מתוך חיקוי, אף שבגדים אלו אינם מיוחדים לנוכרים ואינם מלבושי פריצות, אלא כל מלבוש שהנוכרים לובשים ויהודים מחקים אותו - אסור. אך ורק בגדים הנלבשים מתוך צורך, גם אם הגויים לא היו לובשים אותם, אין מניעה ללבושם אף על פי שהגויים לובשים אותם.

מעילה דף כ/ב קרביים לאו בשר הן ואוכליהן לאו בר איניש

אכילת מעיים ממולאים, 'קישקע'

המעיים הממולאים, ה"קישקע", מהווים חלק בלתי נפרד מסעודת שחרית של שבת בבתי רבים. לפיכך, מפתיע לגלות בגמרתנו את קביעתו של רבי שמעון בן גמליאל: "קרביים לא בשר הן, ואוכליהן לאו בר איניש" - מעיים אינם חשובים כבשר, והאוכל מן המעיים אינו בן אדם!!!

במאמר הבא נברר, כמובן, היאך בכל זאת רבים כל כך נוהגים לאכול "קישקע", אך לפני כן נתייחס למספר השלכות הלכתיות כבדות משקל העולות מדברי רבי שמעון בן גמליאל.

חתיכה הראויה להתכבד: לומדי הדף היומי זוכרים בוודאי את סוגיות ביטול

לפרוט על מיתרי כינורו.

אחוז בקסם הנגינה, שלף עצמו מידוענו ממיטתו, והחל לפסוע בלאט, בחשיכה, אחר הכנר. עקב בצד אגודל, בשקט בשקט, הוא צעד אחריו, איוושת צעדיו לא נשמעו, הוא ריחף על המדרכה, אפוף בקולות הקסומים, לבב יופרע הכנר הפלאי מקול צעדיו. רחובות העיר היו ריקים, עששיות הלילה כילו זה מכבר את חומר הבעירה שניתן בהם עם צאת הכוכבים, והיו השניים, הכנר המסתורי ומלווהו החשאי, מהלכים זה אחר זה שעה ארוכה.

לפתע, נשמעו מחיאות כפיים סוערות ונרגשות. התזמורת פצחה במנגינה עממית עליוזה, מאות ידיים הונפו לעברו לשלום, והוא, פתח את עיניו, הביט בעיניים קמות באחיו החנוט בבגדיו החגגיים, השפיל את מבטו את נעלי הבית שעל רגליו, ומישש במבוכה את כתונת הפסים אשר עליו. **אחיו** האוהב פילס לו דרך בין הנקהלים, חיבק בעוצמה את אחיו היקר כל כך, ובעוד דמעות רותחות זולגות מעיני שניהם הוא לחש על אוזנו: "אחי היקר. אתה לשמחה שלי תגיע, כך החלטתי. אם תגיע בחליפה או בפיגמה - זו כבר הבחירה שלך..."

★ ★ ★

יהודים יקרים.

בעולם הזה אנו תופרים לעצמנו את בגדי החמדות אשר עמם נעלה לעולם האמת. תורה, מצוות ומעשים טובים, הם ילונו, ישמשונו ככסות ולזכות. כולם מגיעים בסוף לאותו מקום. הדרך בה נוצג, תלויה אך ורק בנו.

אח יקר ואהוב. פנה עוד היום למוקד הדף היומי לבירור שיעור הדף היומי הקרוב לאיזור מגורך. טלפן עכשיו: 03-6164725

.....
המענוי' לזכות את הרבים בסיפור מעניין,
או עובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל,
מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי,
ואז נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il
.....
ברכת התורה העורך

פנינים

בשעה שהמלכות גדולה גזירות על יחזקאל, אמר חכמים "יילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בניסים", ושתדל אצל המלכות לבטל את הגזירות. **אמרו**, אף על פי שאסור לסמוך על הנס, מכל מקום, יש שרואה בטבע גופו נס, ראוי לו ואפשר שיסמך על הניסים, כי לידו, טבע והנס חד הם... ("ממדר מותנה", מאמר ג').

דף יז/ב אילו היה יוחאי אבא קיים
'יוחאי אבא'

"המשנה למלך" כותב בספרו "פרשת דרכים", שמותר לאדם לקרוא לרבו בשמו רק בהקדמת תואר: "מורי פלוני", אך אינו רשאי לקרוא לו בשמו הפרטי ואחר כך להוסיף את התואר: "פלוני מורי". על כך תמה החיד"א מסוגייתנו בהאמר: "אילו היה יוחאי אבא קיים...", הרי לנו, כי ניתן להקדים גם את השם לתואר ואין בכך חשש!... ("ברכי יוסף", יו"ד סי' רמ"ב סעי' ט"ו).

דף יז/ב אפילו הכי ענשה

חומרת הוראת הלכה בפני הרב

בגמרא מסופר, שרבי שמעון בר יוחאי ענש את רבי אלעזר ברבי יוסי על שהורה הלכה בפניו. על מה הסער הגדול? תמה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, והשיב:

המורה הלכה בפני רבו, הרי הוא כקורא תגר על עליונותם של הזקנים, מוסרי המסורת ומעתיקי השמועה. יש כאן משם קיום קללת ישעיהו "ירהבו נער בזקן". התנהגות כזו עלולה לסחוף אחרים לעשות ככל העולה על רוחם בכל נושא ובכל עניין ("שיחות מוסר" תשל"ב, ל"ה).

דף כ/ב ביום הקזה עסקינן דלא אכיל איניש דגים

דוקא דגים

מספרים, כי הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל היה נוהג לאכול דגים במוצאי תענית. טעמו היה, כי לאחר הצום תאווה האכילה מרובה; ואכילת הדגים מרובי העצמות מחיבת את האוכל להשתוות הרבה באכילתו, ויש בכך משום שבירת המידות...

דף כב/א חטאת העוף נעשית למטן

ענוותנותו של הגר"א

רנדוע מסרת הניח דנושה רחשוורו

ברוב, אשר בהן למדנו, כי כאשר מאכל איסור ומאכל היתר התערבו זה בזה, אם מאכל ההיתר עולה על כמות המאכל האסור, הרי המאכל האסור בטל ברוב ההיתר. זה הוא ביטול ברוב. אולם, סייג חשוב עומד לפנינו טרם נבטל מאכל איסור, והוא: "חתיכה הראויה להתכבד" אינה בטלה ברוב, היינו: אם המאכל האסור חשוב וראוי להגישו לפני אורחים, אין כל רוב שבעולם מסוגל לבטל את עצמיותו ואת חשיבותו, והוא נותר באיסורו (חולין קא). הפוסקים כותבים, כי בני מעיים אינם "חתיכה הראויה להתכבד", ולעולם הם בטלים ברוב, שהרי בגמרתנו נאמר, כי מי שאוכלם אינו בן אדם, ובוודאי שאינם ראויים להתכבד בהם (טור יו"ד סי' קי"י, סמ"ג לאוין סי' קמ"א, כלבו סי' ק', סמ"ק מצוה רי"ד והגהות רבינו פרץ שם הגהה ב', "שולחן ערוך" יו"ד סי' קי"א סעי' ה' ובביתאור הגר"א שם סי' ט"ו).

הפסד מרובה: "הפסד מרובה" הוא כלל הרווח במקרים הנתונים למחלוקת בין הפוסקים הקדמונים, שבמקרים מסויימים, המפורטים בספרי ההלכה, ניתן להקל ולסמוך על דעת המתירים מפני הפסד מרובה אשר ייגרם אם המאכל ייאסר. לאחר שבגמרתנו מבואר מעמד הנחות של בני מעיים, קובע ה"פרי מגדים" (יו"ד ב"שפתי דעת" סי' ע"ב סי"ק כ'), וב"משבצות זהב" סי' ע"ה אות ו'), כי אין להקל לגבי בני מעיים, משום שאיבודם אינו נחשב הפסד מרובה.

אכן, גמרתנו אומרת כי בני מעיים אינם במעמד חשוב כמעמד בשר הבהמה, והיא אף פוסקת כי "אוכליהן לא בר איניש", אלא שמשמעות הדברים אינה ממש כפשוטה. בעלי התוספות (ד"ה "קרביים לא בשר ניהו") מבארים, כי כוונת הדברים היא, שבדרך כלל אנשים אינם אוכלים בני מעיים, אך אין הכוונה שמי שאוכל מעיים אינו בן אדם. פירוש של רש"י (ד"ה "קרביים") שולל את ההסבר הפשוט מכל וכל, הוא מפרש, כי מי שרוכש מעיים במחיר של בשר, הרי הוא שוטה מופלג, שאין כל ספק כי הבשר משובח בהרבה. מכאן ועד לקביעה שהאוכל מעיים אינו בן אדם, רחוקה הדרך וארוכה. דברי ה"מרדכי" (ביצה פ"א סי' תרמ"ז) מוסיפים נופך חשוב להבנת הדברים. הוא כותב: "ישמה שאמרו שאוכליהן לא בר איניש, היינו שאפילו אותם שאוכלין קרביים אין אוכלים אותם אלא על ידי מילוי". אכן, במסכת פסחים כתבו בעלי התוספות (עד"ב ד"ה "טפלו"), כי בימיהם היו רגילים לאכול מעיים ממולאים בעיסה.

מעתה, דברי גמרתנו אמורים לגבי אכילת מעיים כמות שהם, ללא מילוי, הללו באמת אינם ראויים לעלות על שולחן מלכים ואין בהם הפסד מרובה. כאשר ממלאים אותם בעיסה עריבה, הם ראויים לעלות על שולחן מלכים, ואפילו על שולחן שבת. בעל שו"ת "יד חנוך" (סי' לו) כותב, כי פסק הלכה תמוה של הש"ך מובן היטב לאור דברי המרדכי. הש"ך (יו"ד סי' קי"ג סי"ק ב') פוסק, כי קרביים שהתבשלו על ידי נוכרי, אסורים באכילה משום איסור "בישולי עכו"ם". והנה, אחד התנאים לאיסור "בישולי עכו"ם הוא, כי התבשיל יהא ראוי לעלות על שולחן מלכים [ראה בהרחבה מאורות הדף היומי עבודה זרה דף לח, מאמר "שתיית קפה בראי ההלכה"], וכי מעיים כלולים בהגדרה זו? אין זאת, אלא שגמרתנו מתייחסת לאכילת מעיים כמות שהם, ואילו פסק ההלכה של הש"ך מתייחס למעיים שמולאו בעיסה עריבה לחיך, מאכל זה, עולה גם עולה על שולחן מלכים...

בשורה משמחת

לקראת לימוד מסכת קנים יצא לאור ספר

"מסכת קנים"

עם פירוש הרא"ש ז"ל

המבאר בתמצית ובבהירות את יסודות המסכת

ועם פירוש פתח הקן

המבוסס על הספר המפורסם "עיר קינו"

שהגר"א ז"ל שבחו וחבבו

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מאורות הדף היומי

בית מדרש למגידי

שיעור דף היומי סוכוטשוב

בשורה טובה לתושבי תל-

אביב

הננו שמחים להודיע כי זכינו ב"ה

לייסד שיעור חדש בדף היומי

בביהכ"ס המרכזי "אהל משה"

רח' בנימין מטודלה 10 – שיכון דן

בין השעות 19:15 - 18:30 בערב

תפילת ערבית מיד לאחר השיעור

ע"י מגיד השיעור

הרב ישראל לנר שליט"א

מרבני בית מדרשנו

הציבור מוזמן

★ ★ ★

מאורות הדף היומי

בית מדרש למגידי

שיעור דף היומי סוכוטשוב

שיעור חדש לבני הנוער

במסגרת פעילותינו להקמת שיעורי תורה

לבני הנוער, הננו שמחים להודיע על קיומו של

שיעור בסוגיות הדף היומי לבני נוער

במדרשיה לבנים "בר אילן"

רח' גליקסון 38 נתניה

בכל יום ראשון בין השעות

14:30 - 16:00

לכיתות ז' ו-ח'

ע"י מגיד השיעור

הרב שאול לוסטיג שליט"א

ולכיתות ט'

ע"י מגיד השיעור

הרב יהודה שפירא שליט"א

מרבני בית מדרשנו

תקליטור "מאורות

הש"ס"

על מסכתות קנים,

תמיד, מידות

(מעילה דף כ"ב - ל"ז)

לצפיה + MP3

★ מצגת "המקדש"

★ המחשות מיוחדות במהלך השיעור

★ תמונות צבעוניות מוקד ההזמנות

1700-500-151

לעילוי נשמת

מרת מאלה קייזמן KAZMAN MALA ע"ה

ב"ר חיים זאב ז"ל נלב"ע י"ז כסלו

ת.נ.צ.ב.ה.

הנוצחה ע"י משפ' רייסר reischer-ארה"ב

לעילוי נשמת

הבחור אלי בן פורת ז"ל

בן הר"ר ישעיהו יבלחסי"א

נלב"ע במהלך קורס קצינים ב"ד בכסלו תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

הנוצח ע"י הוריו ידידינו הר"ר ישעיהו ותהילה

בן פורת והמשפחה שיחיו בני ברק

למנויים, תרומות והנצחות וכל ענין
טל. 03-6160657

כתובת המערכת: רח' הרב וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני ברק טל 03-6164725 פקס 03-5780243

למנוי בדואר אלקטרוני meorot@meorot.co.il